

Täysistunto

Keskiviikko 29.11.2017 klo 14.02—17.01

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettujen lakien liitteiden muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2017 vp
Lakialoite LA 37/2015 vp, 82, 88/2016 vp, 56, 58, 61, 87/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 6, 39/2016 vp, 40/2017 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 18/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.12 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden veron energia- ja hiilidioksidisuuden korottamiseksi on hyvä ja kannatettava, etenkin kun korotusta painotetaan hiilidioksidiveron suuntaan. Bioperäisten nestemäisten lämmityspolttoaineiden verotuksen rakennehan tässä säilyy ennallaan, eikä muutoksia ehdoteta myöskään biokaasun, kiinteiden biomassojen eikä kyllä myöskään sitten turpeen verotukseen.

Veronkorotuksen painopisteen siirtäminen kohti hiilidioksidiveroa on siis hyvä asia, kuten verojen korottaminenkin tässä kohtaa. Toimet kuitenkin ovat esitetyllä volyymilla oikeastaan riittämättömiä ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta. Vihreät ovat esittäneet, että hallitus antaisi esityksen kevyen polttoöljyn verotuen pienentämisestä osana fossiilisten polttoaineiden tukien karsimista ja että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin energiaturpeen verotuksen korottamiseksi osana kansallista ilmastopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Tuosta kevyestä polttoöljystä on hyvä todeta, että Suomessahan on yhä edelleen melkein 200 000 öljylämmitteistä pientaloa, joiden lämmitykseen käytetään yhteensä noin 460 miljoonaa litraa lämmitysöljyä vuosittain. Pientalojen lisäksi öljyllähän lämpenee myös merkittävä määrä julkisia rakennuksia, jotka käyttävät öljyä lämmitykseen noin 160 miljoonaa litraa vuodessa, mutta esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa öljylämmitys sitä vastoin on nykyään lähes marginaalinen lämmitysmuoto.

Suomen tulisikin seurata muun muassa Ruotsin esimerkkiä ja kannustaa kotitalouksia ja julkisyhteisöjä luopumaan öljyn käytöstä lämmitysmuotona asteittain kokonaan. Näin Ruotsi on toiminut viimeisten 15 vuoden ajan systemaattisesti korottamalla kevyen polttoöljyn verotusta vuosittain. Kotitaloudet ja julkisyhteisöt ovat Ruotsissa näin vaihtaneet öljyn ympäristöystävällisempiin lämmitysvaihtoehtoihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2017 vp

Jos verrataan vielä hinnoissa Suomen ja Ruotsin tilannetta, Ruotsissa kevyen polttoöljyn valmisteverot ovat yhteensä tällä hetkellä noin 43,6 senttiä litralta eli yli kaksinkertaiset Suomeen verrattuna. Tämä antaa jotain mittasuhteita tälle käsittelyssä olevalle hallituksen esitykselle. Katsonkin, että myös Suomen hallituksen tulisi asettaa tavoitteekseen kevyen polttoöljyn lämmityskäytöstä luopuminen kokonaan ja selkeästi sitoutua korottamaan kevyen polttoöljyn verotusta vuosittain riittävällä tavalla, jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus esittää, että kevyen polttoöljyn kuluttajahinta nousisi vain noin 2 prosenttia ja raskaan polttoöljyn kohdalla korotus olisi noin 3 prosentin luokkaa. Tällä ei vielä kovin kauaskantoisiin tavoitteisiin päästä. Kuitenkin hallituksen esityksen mukaan polttoaineiden väliset verotukselliset suhteet muuttuvat siten, että vähemmän hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien polttoaineiden, kuten maakaasun, kilpailukyky kivihiiheen nähden hieman paranee, mikä on hyvä asia. Hiilidioksidiveron korotus parantaa myös uusiutuvan energian kilpailukykyä, sillä tällä hetkellä siitä ei kanneta hiilidioksidiveroa tai energiaveroa lainkaan. Turpeen asema tässä sen sijaan paranee, koska sen verotukseen ei esitetä muutoksia — tämä on kritiikin paikka.

15.16 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä on perusteltu lähinnä ympäristösyillä, ja ne ovatkin myönteiset ja kannatettavat. Tämän esityksen vaikutukset ovat kuitenkin ympäristönsuojelun kannalta ja ilmastotavoitteiden kannalta rajalliset, sillä se kohdistuu suurelta osin päästökauppasektoriin, jolloin muutokset eivät vaikuttaisi juurikaan päästöjen kokonaismäärään. Voidaankin sanoa, että tämän esityksen päätavoite on fiskaalinen, kerätä lisää verotuloja noin 50 miljoonaa euroa. Kun päätavoite on fiskaalinen ja ympäristötavoite toisarvoinen, niin silloin ei välttämättä tehdä kaikkein parasta mahdollista ympäristöpolitiikkaa. Niinpä lakiesityksessä ei olekaan arvioitu eri vaihtoehtoja ympäristön näkökulmasta. On selvää, että samalla rahamäärällä voisi olla mahdollista tehdä tehokkaampia toimia päästöjen vähentämiseksi.

Lakiesityksessä ei ole arvioitu, mikä vaikutus muutoksilla olisi esimerkiksi öljylämmitysjärjestelmien vaihtoihin ympäristöystävällisempiin järjestelmiin. Juuri ympäristön kannalta ratkaisevaa onkin se, millaisia kuluttajavaikutuksia näillä toimilla on ja mikä on nimenomaan tämä hintajousto siellä kuluttajapäässä. Siihen voitaisiin vaikuttaa veronkorotusten ohella tehokkaasti esimerkiksi tukemalla suoraan lämmitysjärjestelmien vaihtamista. Edellisellä hallituksellahan olikin vaatimaton 10 miljoonan euron määräraha pientalojen energiaremontteihin, joka jostain syystä oli tälle hallitukselle aivan ylivoimainen pitää mukana keinovalikoimassa sen positiivisista vaikutuksista huolimatta. Onkin erikoista, miksi hallitus ei ole punninnut kepin ohella myöskin näitä porkkanoita, joiden lopullinen merkitys sitten itse aikaansaatavaan ilmastohyötyyn on merkittävä.

Veronkorotuspäätöksiä tulisi tarkastella oikeudenmukaisuuden ja tulonjakovaikutusten näkökulmasta. Hallituksen esityksestähän käy ilmi, että esityksen suurimmat vaikutukset kohdistuisivat kaukolämpösektoriin ja talokohtaiseen lämmitykseen. Myös rakentamisen, maatalouden ja teollisuuden kustannukset kasvaisivat yhteensä 15 miljoonalla eurolla. Hallitus on arvioinut, että sen vaikutukset tuloeroihin olisivat vähäiset. Tätä on arvioitu tekemällä vertailuja tulokymmenyksittäin.

Valiokunta ei kuitenkaan ollut täysin tyytyväinen näihin arvioihin vaan korostaa mietinnössään, että yksittäisiä muutoksia koskevat arviot tulonjakovaikutuksista tulisi voida perustaa riittävän tuoreeseen tietoon. Nimittäin vuoden 2012 Tilastokeskuksen tiedot eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2017 vp

välttämättä ole relevantteja tänä päivänä. Pitäisi kiinnittää huomiota toistuvien korotusten ja muiden samanaikaisten veropäätösten yhteisvaikutukseen, joka myöskin valiokunnan mielestä on puutteena tässä lakiesityksessä.

Hallituksen esitys kohdistuu siis vain rajalliseen määrään kotitalouksia, ja siksi sen tulonjakovaikutuksia olisi syytä arvioida tarkemmin. Olisi myös syytä arvioida päätösten vaikutuksia asumisen hintaan. Hallitushan on tehnyt lukuisia muitakin asumisen hintaan heijastuvia ratkaisuja, ja jää epäselväksi, miksi hallitus on päättänyt kerätä nimenomaan tällä menetelmällä 50 miljoonan lisäverotulot. Verotulot olisi mahdollista kerätä oikeudenmukaisemmin esimerkiksi muuttamalla verotuksen painopistettä omistamisen verotuksen suuntaan. Tästä luonnollisesti SDP:n vaihtoehtobudjetissa on lukuisia hyviä ja rakentavia esityksiä. Tämä onnistuu esimerkiksi tiivistämällä omistamisen verotuksen veropohjaa.

Näinpä siis hallituksen esitys on sekä ympäristön näkökulmasta että oikeudenmukaisuuden näkökulmasta puutteellinen. Sitä varten ei ole tehty hyvän lainsäädännön edellyttämiä taustaselvityksiä.

Tästä syystä esitämme lausumia kolme kappaletta, joissa kiinnitämme huomiota juuri näihin epäkohtiin. Hallituksen tulee seurata veronkorotusten vaikutusta asumiskustannuksiin ja lisäksi tämän veronkorotuksen vaikutuksia päästöihin ja kolmanneksi valmistella kokonaisvaltainen esitys, jolla varmistetaan siirtyminen ympäristön kannalta kestäviin lämmitysjärjestelmiin.

15.21 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakka piti mielestäni äsken erittäin hyvän, kokonaisvaltaisen ja analyttisen puheenvuoron, jossa hän kuvasi useammasta eri näkökulmasta juuri tämän nimenomaisen esityksen ongelmia. Toden totta tässä on niin ongelmia asumisen hintaa nostavien seikkojen vuoksi kuin sitten tulonjakovaikutuksia, jotka eivät välttämättä ole kovinkaan myönteisiä, ja samoin sitten ympäristönäkökulma. Painotan sitä, että silloin, kun puhutaan ympäristönäkökulmasta ja perustellaan, että tällä tehdään hyvää ympäristöpolitiikkaa, harvoinpa siitä kovin hyvää syntyy, kun oikeasti se tavoite on fiskaalinen, mitä edustaja Harakka tuossa hyvin kaiken kaikkiaan kävi läpi. On merkittävää huomata, että lähdemme siitä, että välttämättä näitä ympäristötavoitteita ei tällä lainsäädännöllä ratkaista. Päinvastoin, kuten edustaja Harakka tuossa kertoi, tässä ongelmana on se, että koko ajan vain keppiä laitetaan, kun pitäisi nimenomaan olla porkkanaa. Ja mielestäni juuri tämä tilanne, missä me nyt elämme, yhteiskunnallisestikin edellyttäisi sitä, että nyt kannattaisi hieman valtion satsata sitä porkkanaa siihen, että me saisimme lämmitystapoja muutettua ekologisemmiksi ja sitä kautta tietenkin myös torjuttua ilmastonmuutosta, ja saisimme myös varmasti taloudellisesti hyvää toimelellisyyttä aikaan, kun näitä remontteja tehtäisiin.

Yksi, mistä kannan paljon huolta, ovat asumiskustannukset. Hallitus on jälleen kerran tuonut esityksen, millä lisätään asumiskustannuksia. Kaikki me tiedämme, että tänä päivänä meidän asumisemme on liian kallista. Olen siitä tyytyväinen, että aika pitkälti varmasti myös oppositionkin painostuksen johdosta hallitus luopui ja peruutti esityksensä kiinteistöveron pakkonostosta. Se oli hyvä askel, siitä olen tyytyväinen. Mutta kyllä, kun tässä perään heti tulee lämmitysmaksujen nostoja ja tämänkaltaisia seikkoja, moni pieni asuja jouuu koviin kukkaronsa kannalta.

Kaiken kaikkiaan tässä erityisesti huolestuttaa se, että meillä on lukuisa joukko ihmisiä, pienituloisiaakin, eläkkeensaajia esimerkiksi, jotka asuvat öljylämmitteisissä omakotitaloissaan, useinpa vielä sellaisella alueella, että siellä edes se lämmitystavan muutos ei kau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2017 vp

heasti auttaisi. Sitten, jos siihen kaiken kukkuraksi tulee päälle vielä kasvavia lämmityskustannuksia, eipä varmasti kovin paljon tee mieli käsiä taputtaa. Näitä tällaisia kotitalouksia on 200 000, niin että se ei ole ihan merkityksetön summa. No, sen lisäksi vielä sitten tietenkin kaupunkiseuduilla, etelän kaupungeissa esimerkiksi, ollaan paljon kaukolämmön varassa, ja niiden alueiden asukkaita kaupungeissa tämä kyllä rokottaa myös kaukolämpömaksujen myötä.

Puhemies! Edustaja Harakka kuvasi myös sitä kolmatta ulottuvuutta, mistä hieman kannamme huolta. Se on tulonjakovaikutukset. Monessa hallituksen esityksessä tulonjakovaikutukset ovat ongelmalliset, ja tässäkin käy ilmi, että välttämättä se ei ole niin yksiselitteistä, ettei tällä hirveästi olisi vaikutusta, vaan päinvastoin jopa valiokunta tosiaan itse toteaa niin, että nämä selvitykset ovat vajavaiset. Kaiken kaikkiaan uskoisin, että kyllä se pieni eläkeläinen, joka siinä öljylämmitteisessä talossa asuu, tai se kaupunkilaisperhe usein aika pienituloista väkeä on, ja sitä kautta en usko, että tulonjakovaikutukset olisivat kovin myönteisiä tässä.

Näillä sanoilla, puhemies, vaikka nyt ei virallisesti ole vielä lausumienkannatusaika, sannon jo valmiiksi, että tietenkin lämpimästi kannatan SDP:n lausumia, ja tosiaan myös alleviivaan sitä, että oma vaihtoehtobudjettimme esittää tällaista tukea, jota voitaisiin sitten maksaa korjausavustusten, energia-avustusten muodossa, ja voisimme myös kotitalousvähennystä pohtia. Eilen tämä itse asiassa tuli esille juuri tuloverolain yhteydessä olevissa ponsissa, joissa esitimme, että kotitalousvähennys ulotettaisiin myös kerrostaloihin. Se on mielestäni hyvä idea. Siinä yhteydessä tietenkin voitaisiin myös ekologiset remonttitarpeet ottaa huomioon, puhemies.

15.26 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys nestemäisten polttoaineiden sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveron korottamisesta on mielestäni erittäin epäoikeudenmukainen. Tämä kurittaa niin maataloutta kuin yksityistalouksia-kin.

Tässä edustaja Viitanen nosti hyvin nämä yksin asuvat vanhukset, ja minäpä otan tässä esimerkin pienituloisesta eläkeläisestä, joka asuu nimenomaan polttoöljyllä lämpiävässä ja sähköä käyttävässä talossa, missä nyt valot ja kodinkoneet tarvitsevat sähköä. Näitten laskelmien mukaan korotusta tulee vuositasolla noin 60 euroa, ja samanaikaisesti energiayhtiöt nostavat sähkönsiirtomaksuja. Tänään Etelä-Suomen Sanomat uutisoi, että Lahti Energia nostaa siirtomaksuja niin, että yleissiirron perusmaksu nousee 18 prosenttia, omakotiasukkaan siirtohintaa 13 prosenttia. Tämä tarkoittaa tälle samaiselle pienituloiselle 33 euron lisälaskua. No nämä valtion kaavailemat toimet ja sähköyhtiön korotukset kun lasketaan yhteen, lisälaskua tulee suurin piirtein satasten verran.

Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa minulla kyllä herää kysymys, onko tässä tarkoitus tyhjentää maaseudut ja keskittää kaikki suomalaiset kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin kerrostaloihin, jotka lämpenevät kaukolämmöllä — jotka eivät nekään säästy kyllä tässä kohtaa hinnankorotuksilta.

15.28 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ronkainen tuossa kuvasikin jo hyvin tämän hallituksen esityksen ongelmakohtia, ja olen niistä täysin samaa mieltä. On hyvä, että sosiaalidemokraatitkin kantavat huolta tästä asiasta, mutta kuitenkin hieman ihmettelen, miksi te vaaditte vain seuraamaan näitä asioita lausumien tasolla ettekä perussuomalaisten tavoin ole suoraan hylkäämässä tätä esitystä ja kertomassa, mistä otetaan rahat hyl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2017 vp

käämiseen, koska eikö se ole selvittämättäkin selvää, että kyllä tämä vähäosaiselle kalliiksi tulee? Meille tämän poistaminen on yksi osa vaihtoehtobudjettiamme, asumisen halpuuttamisen pakettia.

15.28 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Pyrimme luonnollisestikin tekemään päätöksiä tutkittuun tietoon nojaten. Tilastokeskuksen vuoden 2012 tietoihin nojaten tässä hallituksen esityksessä luotetaan siihen, että öljylämmityksen hinnan korottamisesta ei seuraa kielteisiä tulonjakovaikutuksia, ja siinä mielessä sitä vastaan ei tietenkään tekisi mieli väittää. Silti intuitiivisesti oletan, että niiden kotitalouksien, jotka yhä ovat öljylämmityksen varassa, täytyy olla sellaisten ihmisten, joilla ei ole ollut tilaisuutta tai joille ei ole ollut kannattavaa vaihtaa öljylämmitystä ekologisempaan lämmitysmuotoon. Se voi johtua siitä, että asukkaat ovat iäkkäitä. Se voi johtua tietysti siitä, että asukkailla ei ole rahaa siitäkään huolimatta, että on ollut aikaisemmin käytössä tämä energiaremonttiporkkana. Ja se voi johtua sitten siitäkään, että sen asunnon hinta on joka tapauksessa niin alhainen, että siinä ei ole ikään kuin taloudellista järkeä tehdä tätä vaihdosta. Tässä suhteessa olen aika vakuutunut siitä, että tämän esityksen tulonjakovaikutukset ovat kielteiset, ja se täytyy ehdottomasti selvittää. Olen todella pahoillani siitä, että näin vähäisin ja ylimalkaisin tiedoin ja mielestäni kyseenalaisin tiedoin ollaan tällaisia päätöksiä tekemässä.

Siltä osin kuin kuitenkin vielä kannattaisi vaihtaa se öljylämmitys toiseen lämmitysmuotoon, esimerkiksi kotitalousvähennyksen ulottaminen energiaremontteihin ennen kaikkea kerrostaloissa ja rivitaloissa olisi myöskin todellakin tutkimisen arvoinen asia, kuten SDP:n vaihtoehtobudjeteissa useamman kerran on esitetty.

15.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Toisaalta juuri haluaisin alleviivata sitä samaa asiaa kuin edustaja Harakka edellä, että on merkillepantavaa, että tässä mietinnössä koko valiokunta toteaa, että nämä selvitykset ovat puutteellisia. Että silloin pitäisi tietenkin myös hallituspuolueilla hälytyskellot soida. Täällä nyt onneksi on, niukalti, hallituspuolueiden edustajia paikalla, ja olisi kiinnostavaa kuulla hallituspuolueilta myös perusteluja sille, miksi tämä esitys on näin ja miksi ei voisi vaatia sitten eduskuntana, että näitä asioita paremmin taustoitettaisiin, kun tällaisia esityksiä tuodaan.

Ja vielä kerran alleviivaan: kun täällä puhutaan niin usein siitä, että asumisen hinta on liian kallis, niin miksi sitten juuri tähän aikaan täytyy jälleen kerran tämä korotus tehdä? Puhumattakaan tosiaan siitä, kun olemme kritisoineet tätä eriarvoistamista, että tuskinpaa tässäkään ne tulonjakovaikutukset positiiviset ovat, kuten on todettu.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.